Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/141754,81-rocznica-Zbrodni-Katynskiej.html
20.04.2024, 00:17

81. rocznica Zbrodni Katyńskiej

Wirtualne zwiedzanie wystawy, seminarium dla nauczycieli, upamiętnienia. Zapoznaj się z inicjatywami IPN Gdańsk Delegatura IPN w Bydgoszczy.

– Zbrodnia Katyńska była bardzo ważną częścią stalinowskiego planu całkowitego zniszczenia Polski. Jednym z najważniejszych środków służących do tego strasznego celu było wymordowanie polskich elit, jak największej grupy Polaków aktywnych politycznie, społecznie, naukowo, patriotycznie. Dotyczyło to oczywiście wszystkich oficerów, zarówno zawodowych jak i rezerwy, na których wydano bezwzględny wyrok śmierci – podkreśla prof. Mirosław Golon, dyrektor IPN Gdańsk.

– Tak jak w zachodniej części Rzeczypospolitej zbrodniczą eksterminację realizowali już od września 1939 roku Niemcy mordując dziesiątkami tysięcy kwiat polskiego społeczeństwa, tak we wschodniej części naszej Ojczyzny swój ludobójczy plan zaczęła realizować czerwona, stalinowska Rosja. „Fabryka śmierci” w Katyńskim Lesie miała już w działaniach Stalina swoją przerażającą historię, gdy tysiącami mordowano mieszkańców obwodu smoleńskiego, w drugiej połowie lat trzydziestych, w okresie tzw. Wielkiego Terroru. W kwietniu 1940 roku ludobójczy proceder realizowany głównie siłami NKWD Obwodu Smoleńskiego został wznowiony – dodaje.

Prezentujemy działania IPN Gdańsk Delegatura IPN w Bydgoszczy w 81. rocznicę Zbrodni Katyńskiej:

IPN Gdańsk

13 kwietnia

- Dyrektor IPN Gdańsk prof. Mirosław Golon oraz dyrektor Zespołu Szkół Chłodniczych i Elektronicznych w Gdyni Marian Deręgowski złożyli kwiaty w Zespole Szkół Chłodniczych i Elektronicznych pod zrealizowaną przez OBUWiM w 2020 r. tablicą pamięci Marii Odyniec, nauczycielki, która w czasach stalinowskich nie bała się głosić

prawdy o Zbrodni Katyńskiej, za swoją postawę została skazana na 5 lat więzienia. W tym roku OBUWiM w Gdańsku przygotował dla uczniów szkoły folder o historii Marii Odyniec;

Maria Odyniec (1914–2010)

Maria Odyniec pochodziła z Małopolski. Urodziła się 2 listopada 1914 roku w Bochni, jej ojciec Jan Naturski był inżynierem górnictwa. W Krakowie ukończyła szkołę powszechną i gimnazjum humanistyczne Sióstr Urszulanek. Studiowała historię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pod kierunkiem prof. Władysława Konopczyńskiego napisała i obroniła pracę magisterską o Genowefie z Ogińskich Brzostowskiej, konfederatce barskiej. W 1938 r. wyszła za mąż za Tadeusza Szefera, pracownika Referatu Morskiego Izby Przemysłowo-Handlowej i osiedliła się w Gdyni. Wybuch II wojny światowej drastycznie przerwał nowe życie młodego małżeństwa, Tadeusz brał udział w wojnie obronnej, dostał się do niewoli sowieckiej, był przetrzymywany w obozie w Starobielsku i w 1940 r. został zamordowany przez NKWD w Charkowie. Maria zdążyła uciec w rodzinne strony przed popełnianymi przez Niemców mordami i wysiedleniami ludności polskiej w Gdyni.

Okres II wojny światowej spędziła jako maszynistka i tłumaczka polsko-niemiecka w Bochni. Jednocześnie rozpoczęła działalność konspiracyjną, prowadziła zajęcia tajnego nauczania w gimnazjum bocheńskim, odbierała, tłumaczyła i powielała komunikaty radiowe, przechowywała pieniądze i fałszywe dokumenty dla członków Stronnictwa Narodowego i Związku Akademickiego Młodzieży Wszechpolskiej. Od 1943 r. pracowała w dziale kulturalno-oświatowym Narodowej Organizacji Wojskowej Kobiet. Publikowała w konspiracyjnym piśmie „Szczerbiec" pod pseudonimem „Piotr"

Portret młodej Marii Odyniec autorstwa J. Modrzewskiego z 1934 r.

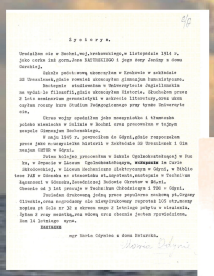

Zdjęcie Marii Odyniec (l. 60. XX w.) wraz z życiorysem sporządzonym w 1965 r.

Po wojnie wróciła do Gdyni. Uzyskawszy dyplomy uprawniające do nauczania historii, geografii gospodarczej oraz nauki o Polsce i świecie współczesnym, pracowała w Prywatnym Żeńskim Liceum Sióstr Urszulanek w Gdyni oraz w szkołach państwowych – Gimnazjum i Liceum Organizacji Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Gdyni, Liceum Ogólnokształcącym w Pucku i Sopocie, Liceum Mechaniczno-Elektrycznym w Gdyni, Zasadniczej Szkole Zawodowej Budowy Okrętów przy Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni, Współpracowała z redakcją „Dziennika Bałtyckiego", publikując poezję i prozę. W 1948 r. wyszła ponownie za mąż za gdyńskiego adwokata Edmunda Odyńca.

Nauczając młodzież próbowała przekazać uczniom prawdę o zamordowanych polskich oficerach w Kałyniu, o Związku Sowieckim i Armii Ludowej, zacieranej historii walki Armii Krajowej z okupantami. Starała się uczulić uczniów na fałszywy przekaz wszechobecnej komunistycznej propagandy, opowiadała o trudnych warunkach bytowych Polaków w ZSRS, oceniała aktualną sytuację, w jakiej znaleźli się Polacy po wojnie.

Niestety, przemycane w czasie lekcji informacje w końcu dotarły do funkcjonariuszy Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gdyni. Młodzież zaangażowana w działalność stalinowskich organizacji, aktywiści Związku Młodzieży Polskiej z Zasadniczej Szkoły Zawodowej Budowy Okrętów w Gdyni byli oburzeni odważnie głoszonymi przez nauczycielkę treściami antykomunistycznymi. Funkcjonariusze urzędu bezpieczeństwa rozpoczęli przesłuchania uczniów uczestniczących w lekcjach. 20 grudnia 1951 r. Maria Odyniec została aresztowana i oskarżona o „rozpowszechnianie fałszywych wiadomości" od września do grudnia 1951 r., na terenie Zasadniczej Szkoły Zawodowej Budowy Okrętów w Gdyni, na lekcjach „o Polsce i świecie współczesnym". Na świadków w czasie rozprawy wezwano ponad 30 uczniów. 15 marca 1952 r., wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Gdańsku (nr sprawy Sr 52/52), Maria Odyniec została skazana na 2 lata więzienia. Adwokat wniósł skargę rewizyjną do Najwyższego Sądu Wojskowego, apelując o uniewinnienie oskarżonej, niestety skarga została rozpatrzona negatywnie, nadto interwencja spowodowała pogorszenie sprawy. Najwyższy Sąd Wojskowy skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia, oskarżając Marię Odyniec o „szkalowanie Związku Radzieckiego i Armii Czerwonej oraz nawoływania do wrogich wystąpień przeciwko jedności sojuszniczej ze Związkiem Radzieckim". 22 września 1952 r. Maria Odyniec została powtórnie skazana przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku (nr sprawy Sr 52/171). Karę podwyższono do 5 lat więzienia z utratą praw publicznych na 3 lata. Nie zastosowano środka łagodzącego nawet z uwagi na fakt pozostawienia przez kobietę w domu półtorarocznego synka. W wyniku obowiązującej amnestii 13 grudnia 1952 r. karę złagodzono do 3 lat i 4 miesięcy. Skazana przetrzymywana była w więzieniach w Gdańsku, Grudziądzu, Brzegu i Kluczborku. Ostatecznie została zwolniona z więzienia postanowieniem z 8 marca 1954 r.

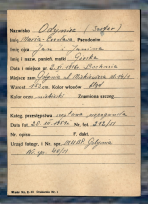

Zdjęcie sygnalne Marii Odyniec oraz karta z kartoteki MUBP w Gdyni wykonane 20 grudnia 1951 r.

Nie mogła pracować jako nauczycielka aż do czasu rehabilitacji przez Związek Nauczycielstwa Polskiego. Udało jej się uzyskać zatrudnienie w Bibliotece Polskiej Akademii Nauk w Gdańsku. W tym czasie napisała monografię „Organy Oliwskie", wydaną w 1958 r. przez Gdańskie Towarzystwo Naukowe. W 1957 r. uzyskała zgodę na powrót do pracy pedagogicznej. Pracowała w Technikum Łączności w Gdańsku (1957-1960), Zasadniczej Sążkole Budowy Okrętów w Gdyni (1960-1962). Najdłużej, od 1962 do 1973 roku, pracowała w Technikum Chłodniczym w Gdyni, najbardziej też była związana z tą szkołą. Pisała o niej ciepło po latach: „moje Technikum". Realizowała się również jako pisarka i poetka. Od 1967 r. należała do Nauczycielskiego Klubu Literackiego Związku Nauczycielstwa Polskiego. Publikowała w „Literackim Głosie Nauczycielskim". Za opowiadania: „Tawerna" (1972) i „Mgła" (1977) otrzymała nagrodę czytelników. Była także autorką monografii „Gdynia w prasie niemieckiej Wolnego Miasta Gdańska 1920–1939" (1983), przeżycia więzienne opisała w reportażu „Cela nr 32" (1990), napisała powieść historyczną „Dom pod Campi" (1990), „Między zmierzchem a świtem" (1992), opowiadania „Dzieci zawieszenia broni" (1996).

Maria Odyniec, nauczycielka skazana przez komunistyczny reżim za utrwalanie patriotycznych postaw wśród uczniów, zmarła 2 stycznia 2010 r.

Maria Odyniec jako gość specjalny „swojego" Technikum Chłodniczego w 2000 roku oraz jej dorobek literacki.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Opracowanie:
Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Gdańsku

– Na uwagę zwraca również tablica informacyjna przygotowana przez OBUWiM IPN Gdańsk poświęcona Marii Odyniec, którą szkoła wywiesiła w bibliotece. Po zniesieniu

obostrzeń epidemicznych, jak tylko młodzież wróci do szkół, planujemy zorganizować dużą uroczystość przy tablicy z zawieszeniem portretu Marii Odyniec w bibliotece. Wydarzeniem towarzyszącym będzie wystawa o generale Zaruskim, wpisująca się w tematykę Zbrodni Katyńskiej oraz aktywność nauczycielską Marii Odyniec – zapowiada prof. Mirosław Golon.

- Delegacja IPN Gdańsk (Karolina Masłowska) w Kadynach złożyła kwiaty pod pomnikiem poświęconym 80 Ofiarom Zbrodni Katyńskiej, zrealizowanym w 2020 r. przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Gdańsku. Zachęcamy wszystkich do zapoznania się z biogramami bohaterów online. Materiał edukacyjny dostępny także w siedzibie IPN Gdańsk do końca kwietnia lub do wyczerpania zapasów;

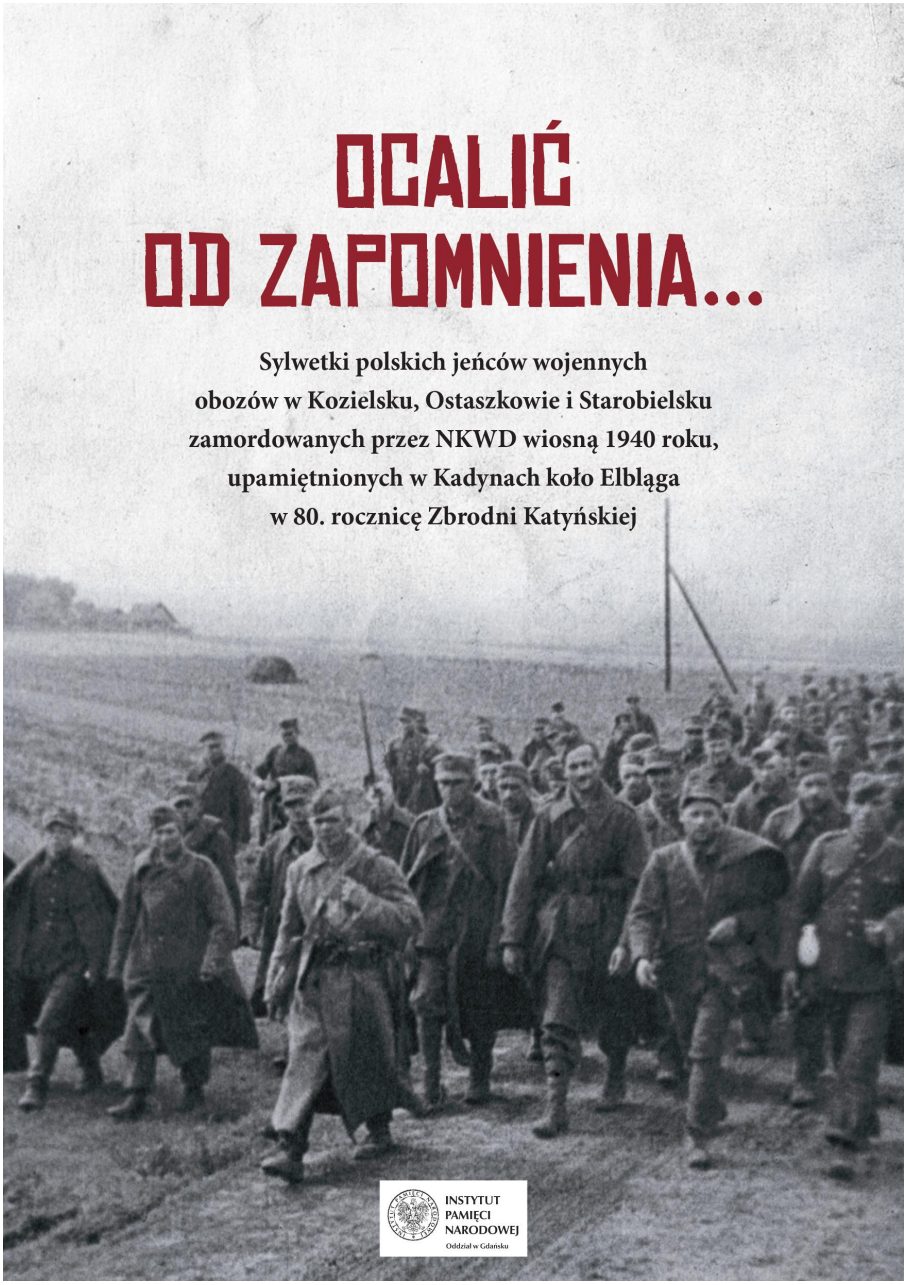

- Wiązanki kwiatów zostały złożone także pod Pomnikiem Katyńskim na Cmentarzu Obrońców Wybrzeża w Gdyni-Redłowie oraz pod gdańskim pomnikiem na Cmentarzu Łostowickim. Hołd ofiarom Zbrodni Katyńskiej złożyli prof. Mirosław Golon oraz Natalia Zych-Janukowicz. W Redłowie kwiaty złożył również Wojewoda Pomorski;

OFIAROM GOLGOTY WSCHODU
SYBIRACY

- Prezentacja online najcenniejszych materiałów dotyczących Zbrodni Katyńskiej zgromadzonych w zasobie Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku;

14 kwietnia

- W Sali BHP w Gdańsku 14 kwietnia odbyło się wirtualne otwarcie wystawy elementarnej przygotowanej przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Krakowie pt. „Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit”. Po ekspozycji oprowadzają prof. Mirosław Golon, dyrektor IPN Gdańsk oraz Bartosz Januszewski;

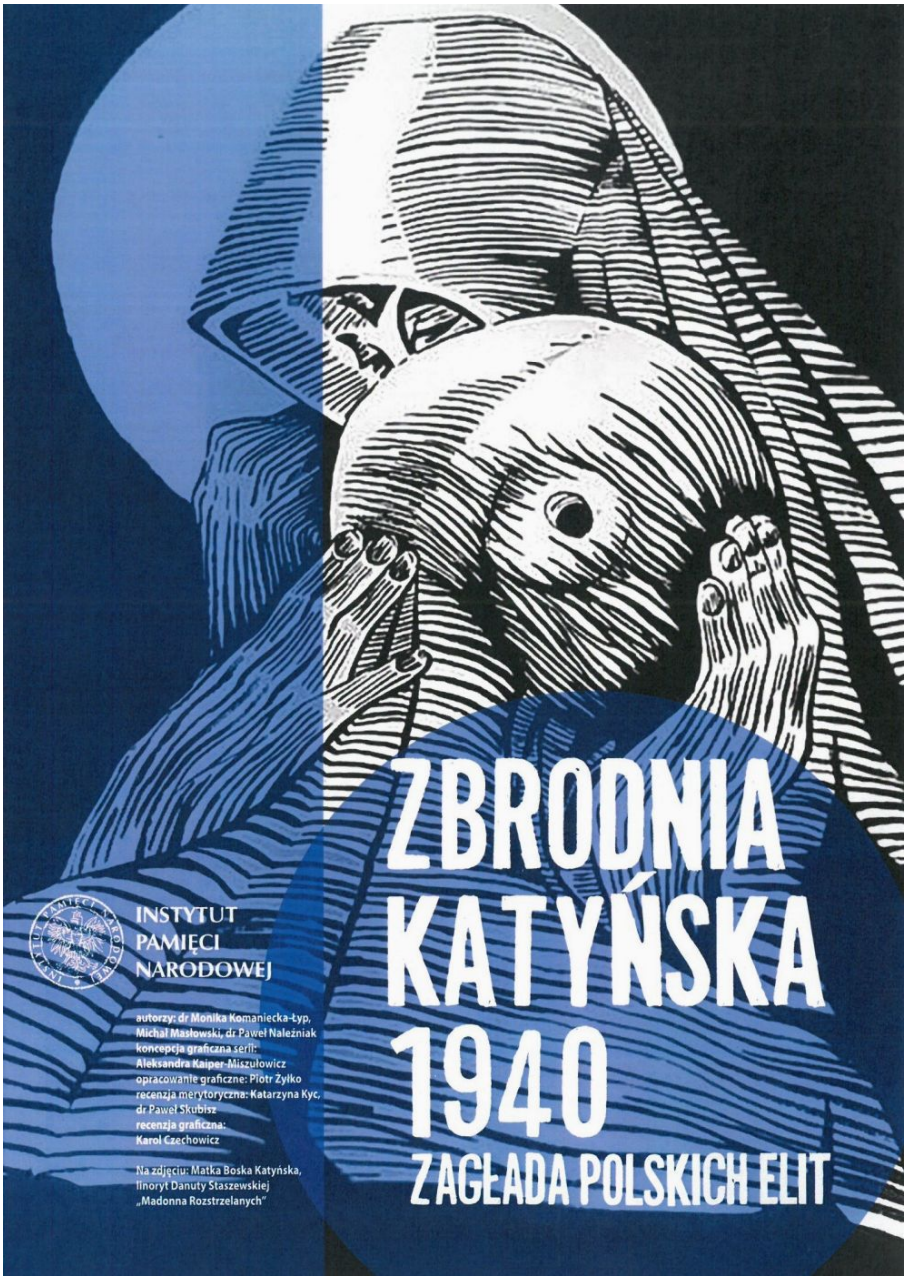

- W sali konferencyjnej IPN Gdańsk 14 kwietnia o godzinie 12.30 odbył się briefing prasowy poświęcony II Międzynarodowemu Festiwalowi Filmowemu o Totalitaryzmach „Echa Katynia", a także inicjatywom Oddziału IPN w Gdańsku w 81. rocznicę Zbrodni Katyńskiej;

16 kwietnia

- Seminarium online dla nauczycieli pt. „Za pierwszego Sowieta". Na szkolenie złożą się obszerny wykład wprowadzający, który wygłosi badacz problematyki sowieckiej prof. Mariusz Wołos oraz prezentacja teki edukacyjnej „Agresja sowiecka na Polskę i okupacja wschodnich terenów RP (1939-1941)", o której opowie jej autorka, Magdalena Dzienis-Todorczuk;
- Polecamy również najnowszy materiał edukacyjny IPN Gdańsk o Zbrodni Katyńskiej „Śpij kolego w ciemnym grobie, niech się Polska przyśni Tobie"

opracowany przez Katarzynę Underwood. Materiał edukacyjny dostępny także w siedzibie IPN Gdańsk do końca kwietnia lub do wyczerpania zapasów;

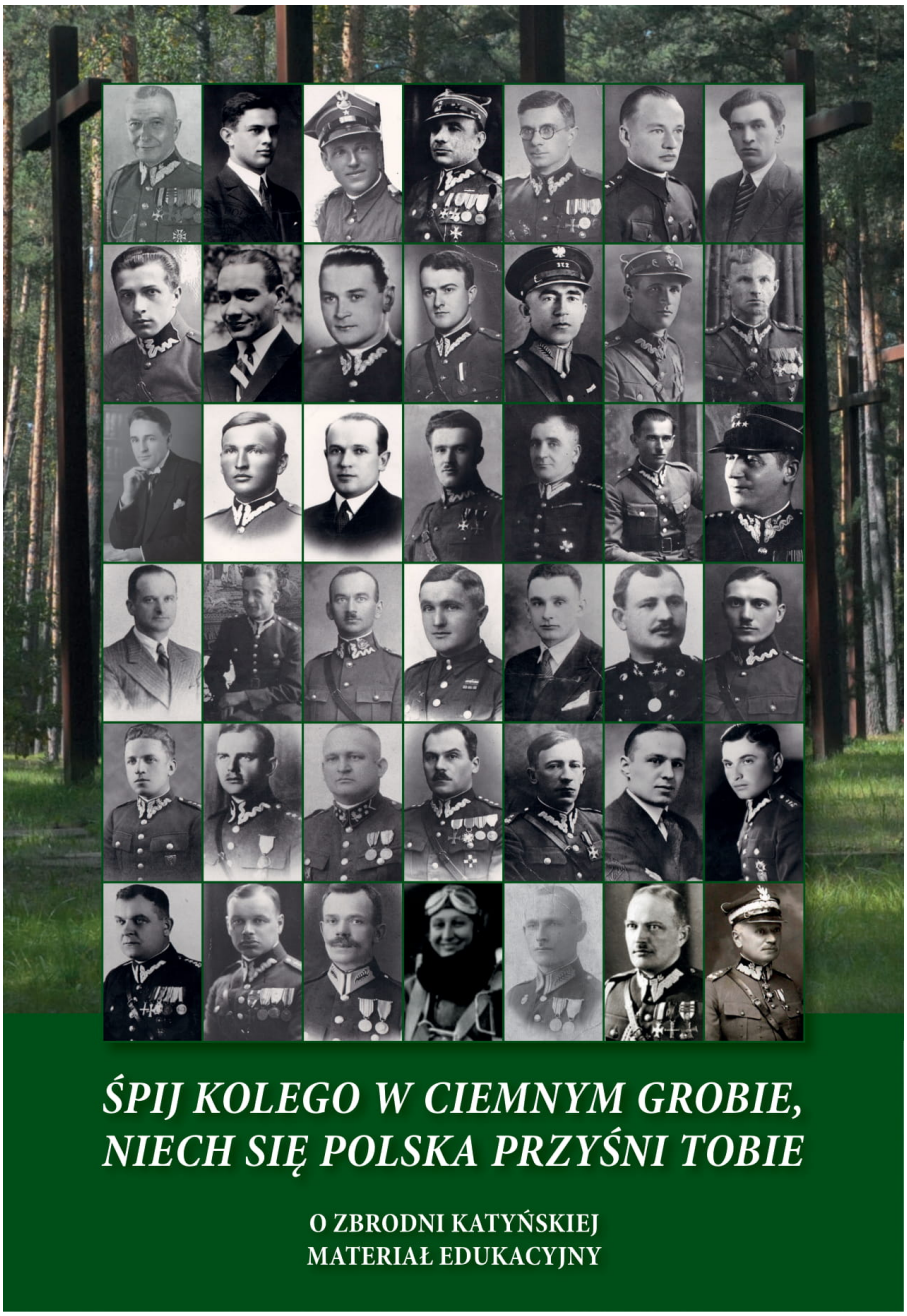

- Zapraszamy także do siedziby IPN Gdańsk po odbiór Guzika Katyńskiego. To znak wspólnej pamięci o Tych, którzy zginęli. Materiał edukacyjny można pozyskać do końca kwieta lub do wyczerpania zapasów.

Delegatura IPN w Bydgoszczy

13-27 kwietnia przed Urzędem Marszałkowskim w Toruniu prezentowana będzie wystawa elementarna IPN „Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit”, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Krakowie.

Uroczystego otwarcia 13 kwietnia dokonali przewodniczący Kolegium IPN prof. Wojciech Polak, marszałek województwa kujawsko-pomorskiego Piotr Całbecki, dyrektor IPN Gdańsk prof. Mirosław Golon, ks. prałat Józef Nowakowski oraz prezes Stowarzyszenia Rodzina Katyńska w Toruniu Barbara Sękowska-Reinke.

Po prezentacji ekspozycji przewodniczący Kolegium IPN oraz dyrektor IPN Gdańsk złożyli kwiaty przed Epitafium Katyńskim w kościele jezuitów w Toruniu upamiętniającym 73 ofiary zbrodni, a następnie wraz z Dyrekcją Lasów Państwowych w Toruniu Jackiem Krzyżanowskim i Tadeuszem Chrzanowskim pod tablicą katyńską w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych.

13-27 kwietnia w Areszcie Śledczym w Bydgoszczy prezentowana będzie wystawa „Zbrodnia katyńska”.

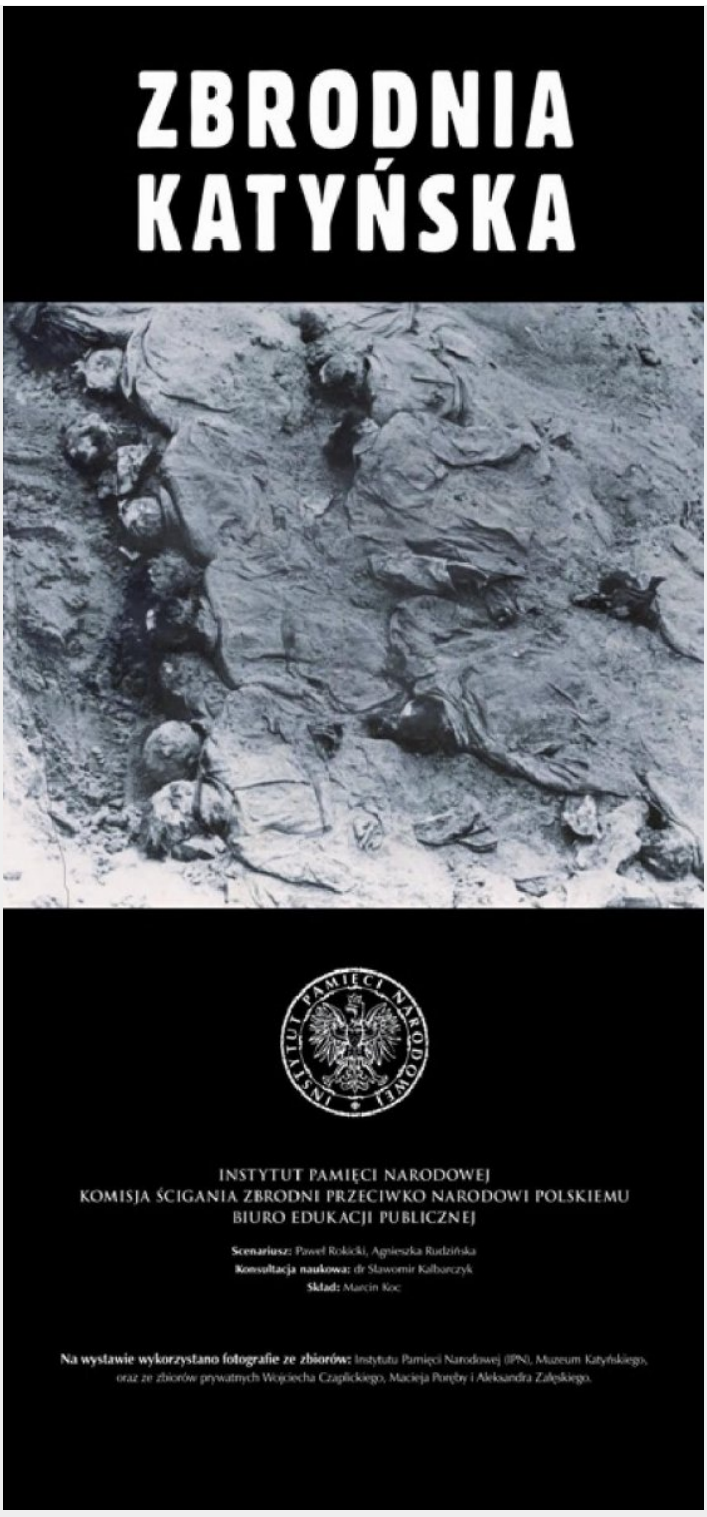

13 kwietnia naczelnik Delegatury IPN w Bydgoszczy Edyta Cisewska złożyła kwiaty pod Krzyżem Katyńskim przy parafii św. Polskich Braci Męczenników w Bydgoszczy.